אלמנה ניזונת פרק אחד עשר כתובות צו.

תא שמע דאמר ר' זירא אמר שמואל אלמנה מציאתה לעצמה אי אמרת בשלמא הניזונת תנן שפיר. קאמר שמואל מציאתה לעצמה אפי' כשעה שהיא ניזונת הואיל והן יכולין לסלקה לא הוו כנעל אע"ג דמעשה ידיה שלהן אלא אי אמרת ניזונת תנן וכאנשי גליל אבל לאנשי יהודה מעשה ידיה לעצמה מ"כ הא דקאמר שמואל אלמנה מציאתה לעצמה על כרחך לאנשי גליל הוא דאיצטריך ליה לאשמועינן דלאנשי יהודה לאשמועינן מעשה ידיה לעצמה וכ"ש מציאתה וכיון דלאנשי גליל קאמר אמאי מציאתה לעצמה והא לדידהו הוי דהא איהו כנעל ולא סגי דלא יהבי לה ואומר רבינו תם דאלמנה דקאמר שמואל קאי אמתני' ולא משום דבלאו הכי לא פשיט שפיר דהניזונת תנן כמו שהוכחתי דעל כרחך אליבא דאנשי יהודה קאמר שמואל ודוקא מציאתה אבל מעשה ידיה ליתומים אלא כי היכי דלא תקשי דשמואל אדשמואל דאיהו סבירא ליה כאנשי גליל לעיל (ד' נד.) ומה שפירש הקונטר' אי אמרת בשלמא הניזונת תנן שפיר דמוקמינן מילתא דשמואל בשאינה ניזונת קשה דאי בשאינה ניזונת פשיטא ועוד לימא מעשה ידיה לעצמה וכל שכן מציאתה דהוא כהעבדה שעל ידי הדחק כדאמרינן לעיל גרים מציאת האשה (דף סו. וסס) ועוד דכי היכי דאי תנן ניזונת מוקמינן למילתיה דשמואל בשאינה ניזונת כגון שנתנו לה היורשים כתובתה הכי נמי אי תנן ניזונת וכאנשי גליל מצינו למימר דמילתיה דשמואל מיירי באותה שתבעה כתובתה בב"ד או מכרה שאינה ניזונת שאותה מציאתה לעצמה אפי' לאנשי גליל. מ"ר: **אבל** מנה תפילין לית לן בה. אע"ג דכשלהי האשה שנתאלמנה (לעיל כח:) תניא לו שהניח תפילין בפני רבו לא יפא לחירות מ"מ אינו רגיל להניח כל שעה. מ"ר: **אלמנה** שתפסה מטלטלין במזונות' מה שתפסה כו'. פי' הריב"ן דמיירי בתפסה לאחר מיתת הבעל וא"ת מאי שנא דלמזוני מהניא תפיסה טפי מכתובה

תא שמע [a]אמר רבי זירא [b]אמר שמואל [c]אמציאת אלמנה לעצמה אי אמרת בשלמא הניזונות תנן שפיר אלא אי אמרת ניזונות תנן ניהוו כבעל מה בעל מציאת אשה לבעלה הכא נמי מציאת אשה ליורשים לעולם אימא לך ניזונות תנן טעמא מאי אמור רבנן מציאת אשה לבעלה דלא תיהוי לה איבה הני תיהוי להו איבה אמר רבי יוסי בר חנינא [d]כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה אלמנה עושה ליורשים חוץ ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו אמר רבי יהושע בן לוי [e]כל מלאכות שהעבד עושה לרבו תלמיד עושה לרבו חוץ מהתרת (לו) מנעל אמר רבא [f]לא אמרן אלא במקום שאין מכירין אותו אבל במקום שמכירין אותו לית לן בה אמר רב אשי [g]ובמקום שאין מכירין אותו נמי לא אמרן אלא דלא מנח תפלין אבל מנח תפלין ל"ל בה אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן [h]כל המונע תלמידו מלשמשו כאילו מונע ממנו חסד שנא' [i]למס מרעהו חסד [j]רב נחמן בר יצחק אומר [k]אף פורק ממנו יראת שמים שנאמר [l]יראת שדי יעזוב אמר רבי אלעזר [m]אלמנה שתפסה מטלטלין במזונותיה מה שתפסה תפסה תניא נמי הכי אלמנה שתפסה מטלטלין במזונותיה מה שתפסה תפסה וכן כי אתא רב דימי אמר מעשה בכלתו של ר' שבתי שתפסה דסקיא מלאה מעות ולא היה כח ביד חכמים להוציא מידה אמר רבינא ולא אמרן אלא למזוני אבל לכתובה מפקינן מינה מתקיף לה מר בר רב אשי מ"ש לכתובה דממקרקעי ולא ממטלטלי מזונות נמי ממקרקעי ולא ממטלטלי [n]אלא למזוני מאי דתפסה תפסה הכי נמי לכתובה אמר ליה רב יצחק בר נפתלי לרבינא הכי אמרינן משמיה דרבא כוותיך אמר ר' יוחנן משמיה דרבי יוסי בן זימרא [o]אלמנה ששהתה שתים ושלש שנים ולא תבעה מזונות איבדה מזונות [p]השתא שתים איבדה שלש מיבעיא לא קשיא [q]כאן בעניה כאן בעשירה [r]אי נמי כאן בפרוצה כאן בצנועה אמר רבא [s]לא אמרן אלא למפרע אבל להבא יש לה בעי ר' יוחנן יתומים אומרים נתננו והיא אומרת לא נטלתי על מי להביא ראיה נכסי

אי אמרת בשלמא הניזונות תנן. ופסק לן תנא כאנשי יהודה: **שפיר.** איכא לאוקמי להא דשמואל בשאינה ניזונת: **אלא אי אמרת ניזונות תנן.** ופסק לן כאנשי גליל ואיכא אלמנה שאינה ניזונת אמאי מציאתה לעצמה: **ניהוו.** יורשים כנעל: **היכי לאו איכא.** דעל כרחם זניס אותה אבל מעשה ידיה שתקנו לבעלה תחת מזונות[a] הוי ליורשים: **כל מלאכות.** השניות בפרק אע"פ (לעיל נט:) עוסקת ואופה כו': **חוץ ממזיגת הכוס כו'.** שהן מלאכות המקרבות מיכה והרגל דבר כדאמרי' נמי בהא מסכתא (דף ד:) שאין נדה עושה אותן לבעלה: **חוץ מהפרת מנעל.** שהרואה אומר עבד כנעני הוא: **מנח תפלין ליה לן בה.** שאין דרך עבדים להניח תפילין: **למס מרעהו חסד.** הממיס עצמו מרעהו ממיס ממנו חסדים. ואית דמפקא לה מדכתיב לעיל מיניה ותוסיה נדחה ממני וסמיך ליה למס מרעהו חסד: **מה שתפסה תפסה.** ולא מפקינן מינה. ואע"ג דפסקינן הלכתא בפרק מציאת האשה (לעיל פט:) ממקרקעי ולא ממטלטלי הואיל ותפסה תפסה: **דסקיא.** שק של ערי שקורין טשי"ט: **עשירה.** היכולת בידה להמתין הלכך אי נמי לא תבעה לאו מחילה היא עד שלא שנים אבל עניה מדלא תבעתן מחלתן: **לנועה.** בוסה לנא לב"ד הלכך בשתי שנים לאו מחילה היא: **אלא למפרע.** אותן שתי שנים שעברו אינה: **נתננו.** דמי מזונות לשנה הבאה: נכסי

מסורת הש"ס

a) [ל"ל דאמר] ורי"ף ורא"ש ל"ג ל"ה ורא"ל, b) [פר' תוס' ביצין לט. ד"ה הא מני ותוס' מולין לג. ד"ה מבלגן], c) שבת סג:, d) [פר' תוס' יומא כג. ד"ה שתים ותוס' שבת ס: ד"ה השתא], e) [לעיל מז:], f) [ר"ה הכא וכו'].

תורה אור השלם

1. לְמַס מֵרֵעֵהוּ חָסֶד וְיִרְאַת שַׁדַּי יַעֲזוֹב:
איוב ו יד

מוסף רש"י

מרעהו חסד. מונע חסד, ואע"ג דלא מתיב מונע ממילא משמע, שכל תיבה שתאסף מים משמשת נשילה היא כמו ויקח מים, אמנו גרוס מאלגי (שבת סג:).

תוספות רי"ד

היתומים הלכך אותן היורשין שיורשין כתובתה חייבים בקבורתה: א"ר זירא אמר שמואל מציאת אלמנה לעצמה פי' אע"פ שהיתומים זנין אותה דטעמא מאי אמרי רבנן מציאת האשה לבעלה משום איבה פי' ולא משום מזונות שתקנו מזונותיה תחת מע"י הבא תהוי לה איבה פי' מה חששת האלמנה דפסחים בע"כ יזונו אותה בתנאי ב"ד: ארב"ח כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה אלמנה עושה ליורשי חוץ ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פי"ו פי' שדברים אלו מביאים לידי חיבה והרגל דבר ומכאן מוכח שהאלמנה חייבת להניק את בנה כמו שעושה בחיי בעלה: אריב"ל כל מלאכות שהעבד עושה לרבו תלמיד עושה לרבו חוץ מהתרת לו מנעל והנעלת לו מנעל פי' שהרואה אומר עבד כנעני הוא: א"ר ל"א אלא במקום שאין מכירין אותו אבל במקום שמכירין אותו ל"ל בה: אמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן כל המונע תלמידו מלשמשו כאילו מונע ממנו חסד שנאמר למס מרעהו חסד: אר"א אלמנה שתפשה מטלטלין למזונותיה מה שתפשה תפסה א"ר ול"א אלא למזוני אבל לכתובה מפקינן מתקיף לה מבר"א מ"ש לכתובה דממקרקעי ולא ממטלטלי מזוני נמי ממקרקעי ולא ממטלטלי אלא מאי דתפסה תפסה א"ל ר"נ לרבינא הכי אמרי' משמי' דרבא כותיך פי' האי תפיסה מחיים הוא דאי לאחר מיתה עסקי' היכי אמר מבר"א דאפי' לכתובה מה דתפס תפס אטו ל"ל ה"ל כר"נ מחבירו ולעיל בהכותב איפליגי בהאי מילתא ר"ט ור"ש בתפיסה דלא"מ דלר"ט מהני ולר"ש לא

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פ"ו מהל' לוה"ם ה"ב ח מגמ' עפ"ז מה ולאין פא טוש"ע אה"ע סי' לה סעיף ל: ו ב מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעי' ג:
ז ג ד ה מיי' פ"ה מהל' מ"ת הל' מ טוש"ע יו"ד סי' רמב סעיף יט:
ח ו ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף כ:
ט ח מיי' פי"ט מהל' לוה"ם הל' י סמג לאין פא טוש"ע אה"ע סימן נג סעיף כ וכג:
י ט מיי שם הל' יא:
יא י כ מיי' פי"ט שם הל' ט טוש"ע שם סעיף יד:
יב ל טור אה"ע שם:
יג מ מיי' שם סמג שם טוש"ע שם:

לעזי רש"י

טשינ"א [כרשש"א]. אינק, נרתיק מצור.

תוספות רי"ד (המשך)

מהני ואפי' לר"ט נמי לא מהני אלא כ"ז שלא נכנסו לרשות היורשין אבל משנכנסו לרשות היורשין תו לא מהני וקי"ל בכולה תלמודא הל' כמר בר"א וקי"ל הל' כר"ע מחבירו א"ז בהפיסה דמחיים איירינן ורבא דאמר לכתובתה לא מהני הוה סבר דר"ע אמר בין לאחר מיתה בין מחיים וההיא דאשכחינן לקמן בההיא איתתא דתפסה כסא דכספא לכתובתה וכו' דהדר בי' לבתר דשמעה מר"נ כדאמרי' לעיל בפ' הכותב א"ל קאקי חווי דמשלחי גלימא דאינשי הכי אר"נ והוא שתפס מחיים. ואשתא דתקינו דמטלטלי דיתמי משתעבדי לכתובה בין תפסה בין לא תפסה גובה בין לכתובה בין למזונות: אר"י משום ריב"ז אלמנה ששהתה בי' וג' שנים ולא תבעה מזונותיה אבדה מזונותיה פי' דאמרינן מחלתן ואם עכשיו תובעת מתחרטת היא וכיון שכבר מחלתן א"י להתחרט ומתמה בי' אבדה ג' מיבעי' ל"ק כאן בעני' כאן בעשירה כאן בצנועה כאן בפרוצה א"ר ל"א אלא למפרע אבל להבא י"ל פי' השנים שעברו מחלה ולא מכאן ואילך ועכשיו שתובעת י"ל מכאן ואילך: בעי ר"י יתומים

ויל"ל משום דמזוני לא טרפה ממשעבדי אבל כתובה טרפה ממשעבדי וא"ת אלא מעתה מועיל תפיסת הלוקח שלא באחריות ונמצאת שדה שאינה שלו לאחר מיתת המוכר והלוקח נמי באחריות ובא בעל חוב וטרפה עם השבח קשה שיועיל בו תפיסה בשלמא ממליה ע"פ לא קשיא דאע"ג דלא טרף ממשעבדי לא מהני תפיסה משום דיכול לתבוע הלוואתו מחייב אבל מלוקח קשה דלא טריף ממשעבדי גם לא היה יכול לתבוע מחיים ומלאה לי דדוקא מזוני דלא גביא ממשעבדי והוי נמי תנאי ב"ד אלמוה רבנן טפי להועיל בה תפיסה והודה רבי וא"ת כמאן אי כרבי בלא תפיסה נמי דהא אמר בפרק נערה (לעיל נח.) אחד נכסים שיש להן אחריות ואחד נכסים שאין להן אחריות מועילין למזון האשה והבנות ואי כר' שמעון בן אלעזר כי תפסה מאי הוי הא אמר נכסים שאין להם אחריות מועילין לבנים מן הבנות ואומר רבי דלעולם כר"ש בן אלעזר ודווקא לבנים מן הבנות מועילין אבל מן האשה לא והא דקא מותיב מר בר רב אשי מאי שנא לכתובה כו' ובעי למימר מאי דתפסה תפסה לאו משום דהכי סבירא ליה דהא אדרבי עקיבא לא פליג דאמר אין תפיסה מועלת לאחר מיתה אלא הכי קאמר מאי דתפסה תפסה כלומר בריתא דקתני דמועיל תפיסה למזונות לאחר מיתה על כרחך כר' טרפון דמאי דתפסה ואם כן לרבי טרפון בכתובה נמי מאי דתפסה תפסה ור"מ והלכות גדולות פירשו דהכא מיירי בתפיסה מחיים ודווקא למזוני מהניא אבל לכתובה לא משום דלא נתנה כתובה לגבות מחיים ופסק בהלכות גדולות כרבינא וקשה שהרי פסק בתשובת הגאונים בכולי הש"ס הלכתא כמר בר רב אשי בר ממיפך שבועה ואודיתא וגם הערוך ור"מ פסקו כמר בר רב אשי בר ממיפך שבועה ומיורי וכתב וסימנך כלו הפך לגבן טהור הוא אף על פי שכתב הריב"ן שלא בתשובת הגאונים לית הלכתא כמר בר רב אשי בר ממיפך שבועה ואודיתא דומה הוא שה"ג עלמן תופסות כאותם שפסקו לית הלכתא כמר בר רב אשי בר ממיפך שבועה ואודיתא ול"ל דמר בר רב אשי דקאמר הכא אינו אלא

תתקפתא בעלמא ולאו דס"ל הכי וא"ת פסק כמר בר רב אשי והרכה התרכתי בו לעיל ברים הכותב (דף פד: וסס) מ"ר:

יתומים אמרו נתננו. אומר רבי דמיירי במזונות שעברו דמוכח מילתא טפי משום דשתקה עד השתא דיתמי קומרי אבל במזונות דלהבא ולאי על היתומין להביא ראיה דהא רבי יוחנן הוא דאמר בפ"ק דב"מ (דף ח. וסס) הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום ואפילו למאן דלית ליה דר' יוחנן הכא מודה דלא מהימני לומר פרעתי דאי מהימני מה הועילו חכמים בתקנתם שתקנו לה מזונות כל שעה יאמרו פרעתי מידי דהוה אכתובה במקום שאין כותבין דכ"ע מודו דלא מצי אמר פרעתי מהאי טעמא דפריעות. מ"ר: נכסי

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com